
Vergaderjaar 2002–2003

28 637

Kabinetscrisis en -formatie

Nr. 5

BRIEF VAN DE INFORMATEUR

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 januari 2003

Bijgevoegd zend ik u de informatieopdracht die mij door Hare Majesteit de Koningin op 24 januari 2003 is verstrekt. Tevens gaan hierbij, met machtiging van Hare Majesteit de Koningin, afschriften van de adviezen die de voorzitters van de fracties in de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan de Koningin hebben uitgebracht.

Mr. J. P. H. Donner

RIJKSVOORLICHTINGSDIENST

24 januari 2003

Het Kabinet der Koningin deelt mede:

Hare Majesteit de Koningin heeft hedenavond 24 januari 2003 mr. J. P. H. Donner verzocht om op zo kort mogelijke termijn na te gaan welke mogelijkheden op basis van de verkiezingsuitslag aanwezig zijn voor de vorming van een kabinet dat mag rekenen op een vruchtbare samenwerking met de Staten-Generaal en welke mogelijkheid moet worden onderzocht. Het onderzoek in deze verkennende fase betreft de bereidheid om te komen tot die vruchtbare samenwerking, de weg daaraan en de onderwerpen die daarbij in het bijzonder aandacht vragen.

's-Gravenhage, 24 januari 2003

Majesteit,

Op 24 januari vroeg U mij advies over de aanvang van de (in)formatie-werkzaamheden voor de totstandkoming van een nieuw kabinet. Namens de CDA-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal moge ik U daarop het volgende antwoorden.

De CDA-fractie voelt gegeven de verkiezingsuitslag van afgelopen woensdag 22 januari 2003 een zware verantwoordelijkheid om haar bijdragen aan het landsbestuur en daarmee het herstel van vertrouwen en wederzijds respect in onze samenleving voort te zetten.

De vorming van een nieuw kabinet zal dan ook zorgvuldig ter hand moeten worden genomen. Wij stellen U voor een informateur van CDA-huize te benoemen die een verkennende analyse uitvoert. Uit deze analyse moet blijken welke gevolgtrekkingen door de partijen worden getrokken naar aanleiding van de verkiezingen. Voorts welke programma-tische verschillen en overeenkomsten van wezenlijk belang zijn voor de totstandkoming van een nieuw kabinet. En die tevens een inventarisatie uitvoert van de bereidwilligheid van de verschillende partijen om onderhandelingsgesprekken aan te gaan.

Met de meeste hoogachting,
J. P. Balkenende

's-Gravenhage, 24 januari 2003

Majesteit,

Gelet op de uitslag van de verkiezingen adviseert de fractie van de Partij van de Arbeid U een informateur te benoemen uit de kring van het CDA. Daarbij denkt de fractie van de PvdA aan een opdracht die op zeer korte termijn (binnen een week) de weg aangeeft waarlangs een stabiel kabinet tot stand kan komen dat kan rekenen op een vruchtbare samenwerking met de volksvertegenwoordiging.

Wouter Bos
fractievoorzitter

's-Gravenhage, 24 januari 2003

Majesteit,

De verkiezingsuitslag heeft er niet toe geleid dat er een parlementaire meerderheid is voor het CDA en de VVD, zodat een stabiel twee-partijenkabinet van die samenstelling niet tot de mogelijkheden behoort.

Onder die omstandigheden adviseer ik Uwe Majesteit een informateur van CDA-huize te benoemen die onderzoekt of een kabinet kan worden gevormd dat kan rekenen op een parlementaire meerderheid en waarvan de samenstelling recht doet aan de uitslag van de verkiezingen.

Inmiddels verblijf ik, Majesteit, met gevoelens van de meeste hoogachting,

Uw dienstwillige,

G. Zalm,

fractievoorzitter VVD

Den Haag, 24 januari 2003

Majesteit,

Mijn fractie beveelt u aan een vooraanstaand persoon uit de gelederen van het CDA als informateur te benoemen. Het CDA is immers wederom de grootste partij geworden. De opdracht zou, naar het oordeel van mijn fractie, moeten zijn: het onderzoeken van een coalitie die de twee grootste partijen in zich herbergt, CDA en PvdA.

Het CDA is de grootste partij geworden en de PvdA is een goede tweede en tevens de grote winnaar van de verkiezingen.

Terecht is van vele zijden de afgelopen tijd aangedrongen op een snelle formatie. Het onderzoeken van een alternatief voor een CDA-PvdA-coalitie is als het zoeken naar pinguïns op de Noordpool. Die zijn er niet. Immers:

- De VVD wil wel maar levert onvoldoende stemmen voor een meerderheid in de Tweede Kamer.
- Hernieuwde samenwerking met de LPF is «ongeloofwaardig», aldus de lijsttrekker van het CDA.
- D66 wil niet, net zo min als de fracties van ChristenUnie, GroenLinks en de SP.
- Een minderheidskabinet (al of niet met gedoogsteun van deze of gene partij) lijkt mijn fractie ongewenst.

Hoogachtend,
Namens de Tweede-Kamerfractie van de Socialistische Partij,
Jan Marijnissen,
voorzitter

's-Gravenhage, 24 januari 2003

Majesteit,

De politieke situatie in ons land is gecompliceerd na de verkiezingen van 22 januari jl. De PvdA en het CDA mogen zich beide winnaar van de verkiezingen noemen. De verkiezingsstrijd tussen de betrokken lijsttrekkers en het – onder invloed van opiniepeilingen – verschijnsel «strategisch stemmen» kunnen bij oppervlakkige waarneming tot de conclusie leiden dat de gevestigde linkse partijen in opmars zijn. Dit is echter onjuist. De socialistische partijen hebben slechts 59 zetels, tegenover 91 voor de overige partijen. Op zich is een doorstart van de huidige coalitie alleszins gerechtvaardigd. De LPF bereidt zich – gezien de opmerkingen van de demissionaire minister-president – echter voor op oppositie. Derhalve moge ik u adviseren twee informateurs te benoemen, afkomstig van het CDA en de PvdA, teneinde te onderzoeken of samenwerking tussen hun partijen inhoudelijk mogelijk is.

Met de meeste hoogachting,
M. Herben
fractieleider

's-Gravenhage, 24 januari 2003

Hare Majesteit,

De uitslag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal bevat een duidelijke boodschap. De vraag of er na de val van het kabinet Balkenende een centrumrechts of centrumlinks kabinet moet komen is door de kiezer eenduidig beantwoord.

De grote winst van de PvdA in combinatie met het feit dat het CDA haar positie als grootste partij zelfs versterkt heeft wijst in één richting. De kiezer wil dat het CDA naar links buigt en het voortouw neemt in de formatie van een kabinet CDA/PvdA. CDA en VVD hebben een gezamenlijke coalitie tot inzet van de verkiezingen gemaakt, maar zijn er niet in geslaagd een meerderheid te halen. Het is bij monde van de lijsttrekker van het CDA volstrekt «ongeloofwaardig» om die meerderheid alsnog veilig te stellen door samen te werken met de LPF. Wie hamert op normen en waarden, campagne voert met de leus «respect heeft effect», kan niet anders dan de wens van de kiezer te respecteren en voortvarend aan de slag gaan met de vorming van een coalitie CDA/PvdA.

Gelet op de dreigende oorlog met Irak, de verantwoordelijkheid die Nederland heeft genomen voor ISAF in Afghanistan, de verslechterende economische situatie en grote maatschappelijke vraagstukken in eigen land, is het van groot belang dat een dergelijke coalitie snel tot stand komt, waarbij het aspect van de stabiliteit bijzondere aandacht vraagt. Daarom adviseer ik u namens mijn fractie om twee informateurs uit beide partijen te benoemen, die spoorlags aan het werk gaan om een stevige basis voor een nieuwe centrumlinkse coalitie van CDA en PvdA te leggen. De informateurs dienen vooral de overeenkomsten tussen beide partijen in kaart te brengen, in de afgelopen drie weken zijn de verschillen immers genoeg benadrukt en overmatig uitvergroet.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,
Femke Halsema,
fractievoorzitter

Den Haag, 24 januari 2003

Majesteit,

De uitslag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft een grote verschuiving in de samenstelling van deze Kamer laten zien. De grootste oppositiepartij, de PvdA, heeft een flinke winst geboekt en is daarmee bijna even groot geworden als de grootste regeringspartij, het CDA. Beide partijen tezamen hebben een ruime meerderheid.

Op grond van deze uitslag is het gewenst dat zo spoedig mogelijk een kabinet aantreedt dat steunt op een ruime meerderheid in de Tweede Kamer.

De fractie van D66 is er voorstander van dat de Tweede Kamer direct in een openbaar debat een informateur voordraagt. Nu tot onze teleurstelling gebleken is dat voor een dergelijk debat onvoldoende steun bestaat in de Kamer, adviseer ik U een informateur aan te wijzen. Deze zou afkomstig kunnen zijn uit het CDA, de grootste partij. Deze informateur zou de mogelijkheden dienen te onderzoeken van een kabinet met CDA en PvdA. Een kabinet van die samenstelling doet het meeste recht aan de verkiezingsuitslag.

Met gevoelens van hoge achting,
Boris O. Dittrich,
fractievoorzitter D66

Den Haag, 23 januari 2003

Majesteit,

De voortijdige val van het kabinet moge in zekere zin onvermijdelijk zijn geweest, zijn wel zeer korte bestaan vormde een nieuwe illustratie van de instabiliteit en verwarring waarin ons land al bijna een jaar verkeert. Tegen deze achtergrond laat zich ook de uitslag van de verkiezingen van jongstleden woensdag verstaan, die andermaal gekenmerkt werd door grote verschuivingen in zeteltallen.

Zoals ook al aangegeven in haar advies van 17 mei 2002 hecht de fractie van de ChristenUnie in het huidige maatschappelijke en politieke klimaat veel gewicht aan een krachtig regeringsbeleid dat sociale samenhang en harmonie bevordert. Daartoe is noodzakelijk dat er op korte termijn een kabinet wordt gevormd dat niet alleen op de steun van een parlementaire meerderheid kan rekenen, maar waaraan ook een voldoende vertrouwensbasis ten grondslag ligt.

Gelet hierop, alsmede op de verkiezingsuitslag, moge ik u in overweging geven te doen onderzoeken of een coalitie van CDA en PvdA tot de mogelijkheden behoort en daartoe uit elk van deze partijen een informateur te verzoeken een dergelijk onderzoek uit te voeren.

De fractie van de ChristenUnie wenst u de wijsheid van God toe bij het nemen van uw beslissingen.

Met verschuldigde eerbied,
A. Rouvoet

's-Gravenhage, 24 januari 2003

Majesteit,

De fractie van de Staatskundig Gereformeerde Partij wil U oprecht danken voor Uw uitnodiging om U te adviseren over de kabinetsformatie.

Na alle verwarrende en beschamende gebeurtenissen in de landelijke politiek in het vorige jaar is er dringend behoefte aan stabiliteit en een positief opbouwend politiek klimaat om de problemen waaronder ons land – mede in internationale context – gebukt gaat, daadkrachtig aan te pakken. De uitslag van de behouden verkiezingen geeft naar onze bescheiden mening niet eenduidig aanleiding te koersen in de richting van een coalitie tussen de partijen die als grootste uit de verkiezingsstrijd en stembus rolden. Wie alleen kijkt naar de cijfers, doet geen recht aan de inhoud van de kiezersuitspraak, voorzover die al te duiden zou zijn.

Met evenveel reden kan worden geconcludeerd dat de kiezers continuering van de ingezette centrum-rechtse koers van het kabinet-Balkenende, op zichzelf genomen, hebben mogelijk gemaakt. Daarbij moet in gedachten gehouden worden dat de inzet van de zijde van het CDA en de VVD in de gevoerde campagne ook daarop was gericht. Deze partijen wilden graag in de gelegenheid worden gesteld om het strategisch akkoord op basis waarvan de vorige coalitie van start ging, alsnog uit te voeren. Getalsmatig zijn ze daartoe niet zondermeer in staat zonder «hulp» van een derde partij. Op z'n minst zouden de mogelijkheden kunnen worden onderzocht om te kijken of, en in hoeverre deze «hulp» vorm zou zijn te geven.

De SGP-fractie is van oordeel dat, gelet op de meest waarschijnlijke of meest nodige thema's in de politiek voor de eerstkomende tijd, het uitbouwen van de diverse aanzetten die in het kabinet-Balkenende heeft gegeven, zeer te overwegen ware. Zij denkt daarbij onder meer aan de financieel-economische problematiek, aan de bestrijding van criminaliteit en aan de internationale vredes- en veiligheidsvraagstukken. Een centrum-rechts kabinet zet op deze beleidsterreinen naar onze verwachting ándere, en onzes inziens betere accenten dan een centrum-links kabinet. Dat geldt eveneens, zij het in mindere mate de kernthema's van vorig jaar: de tekorten in de zorgsector en het onderwijs, veiligheid op straat, de integratieproblematiek en de waarden- en normendiscussie. Kernthema's overigens die nog altijd om een verdere daadkrachtige en vertrouwenswekkende aanpak vragen. Bij déze en dergelijke vraagstukken is het diepste verlangen van onze fractie dat oplossingen worden gezocht en gevonden die gebonden zijn áán of harmoniëren mét de zegenrijke boodschap van de Heilige Schrift, het Woord van God. Naar onze diepste overtuiging is daaraan zegen verbonden voor ons land en volk.

Het geheel overziende, lijkt het ons verstandig om een informateur van CDA-huize aan te zoeken die de opdracht krijgt de mogelijkheden te onderzoeken voor een coalitie die bovengenoemde uitgangspunten respectievelijk doelen naderbij kan brengen. Het spreekt vanzelf dat dat kabinet op voldoende draagvlak in de Staten-Generaal moet kunnen rekenen en bovendien de nodige stabiliteit heeft.

De leden van de SGP-fractie bieden u uit de grond van hun hart de onmisbare kracht en wijsheid toe bij de uitoefening van Uw uiterst gewichtvolle taak. Zij doet dat te ernstiger, gelet op Uw beproefde persoonlijke omstandigheden, nu de steun van Uw echtgenoot U ontviel. God in de hemel, de Koning der koningen, zegene U en Uw Huis. U wilt zich er wel van overtuigd houden dat degenen die zich door onze fractie in het parlement

vertegenwoordigd weten, U zeer toegenegen zijn en U en Uw Huis voortdurend opdragen in het gebed.

Namens de SGP-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal,
B. J. van der Vlies